

УДК 371.134

**ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ
З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ**

Рідкозубова С.О.

*Харківський національний автомобільно-дорожній
університет*

У статті розкрито особливості організації індивідуальної роботи з іноземними студентами. Зазначено, що вивченню індивідуальності кожного студента, його національної приналежності допомагає створення навчально-мовленнєвих ситуацій, використання інформаційно-комунікативних технологій, стимулювання виконання індивідуальних домашніх завдань.

Ключові слова: індивідуальна робота, майбутні фахівці, вищий навчальний заклад, інформаційно-комунікаційні технології.

**ОРГАНИЗАЦИЯ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ РАБОТЫ
С ИНОСТРАННЫМИ СТУДЕНТАМИ**

Ридкозубова С.А.

В статье раскрыты особенности организации индивидуальной работы с иностранными студентами. Отмечается, что изучению индивидуальности каждого студента, его национального прилежания помогает создание учебно-разговорных ситуаций, использование информационно-коммуникативных технологий, стимулирование выполнения домашних заданий.

Ключевые слова: индивидуальная работа, будущие специалисты, высшее учебное заведение, информационно-коммуникативные технологии.

ORGANIZATION OF PERSONAL WORK WITH FOREIGNSTUDENTS

Ridkozubova S.A.

The article reveals the features of the organization of individual work with foreign students. It is noted that the creation of educational and conversational situations, the use of information and communication technologies and the encouragement of doing homework help to study the individuality of each student, his national assiduousness.

Keywords: individual work, future specialists, institution of higher education, information and communication technologies.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. В умовах реалізації положень Болонської декларації особливої уваги заслуговує робота з іноземними студентами. Студенти, які приїжджають в Україну на навчання, опиняються в нових соціокультурних умовах, до яких вони не завжди готові. У вітчизняних вищих навчальних закладах навчаються студенти різних національностей і віросповідань. До того ж вступають у ВНЗ іноземні студенти з низьким рівнем володіння українською та російською мовами. Студенти іноземних країн потребують великої індивідуальної роботи з боку професорсько-викладацького складу, органів студентського самоуправління. В умовах індивідуалізації процесу навчання й виховання викладач як консультант й наставник має активізувати навчальну діяльність іноземних студентів, сприяти досягненню поставленої для кожного студента навчальної мети, враховуючи його індивідуальні можливості. Як свідчить досвід роботи у вищому технічному навчальному закладі, під час організації індивідуальної роботи з іноземними студентами створюється атмосфера співробітництва, взаємодії, захищеності та емоційної комфортності, як між студентами, так і між студентами і викладачем, яка позитивно впливає на якість професійної підготовки студентів. Отже, організація індивідуальної роботи з іноземними студентами є актуальною проблемою сучасної педагогіки навчання та виховання.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання відповідної проблеми, виокремлення її характеристика актуальних питань проблеми, яким присвячується стаття. Різні аспекти цієї проблеми висвітлювали: А. Алексюк, Б. Ананьєв, М. Бондаренко, Т. Васильєва, Л. Виготський, В. Вихрущ, В. Володько, С. Гончаренко, Н. Завієна, Ж. Ковалів, І. Костюк, В. Мерлін, О. Напрасна, В. Онишук, Т. Некрасова, С. Овчаров, М. Сосяк, Т. Труханова, І. Унт та багато інших. Так, учені Ю. Бойчук і Т. Шмоніна стверджують, що забезпечення якісної природничо-наукової підготовки іноземних студентів в Україні є можливим за умови розробки індивідуальних траєкторій навчання з урахуванням культурно-національних особливостей, базової освіти і рівнів мовної підготовки іноземних студентів [7, с. 46].

Формулювання мети (завдань) статті – розкрити особливості організації індивідуальної роботи з іноземними студентами.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням здобутих результатів. Індивідуальна робота з іноземними студентами – це така організація навчально-виховного процесу, при якій вибір способів, прийомів, темпу навчання враховує індивідуальні відмінності студентів, рівень розвитку їхніх здібностей до навчання. Завдяки можливості вибору індивідуального темпу навчання, індивідуалізації мети, змісту і засобів навчання, організації систематичного контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студента і здійснення її корекції формується особистість майбутнього фахівця.

У роботі зі студентами-іноземцями важливим моментом є *вивчення індивідуальності* як «сукупності рис, що визначають самотність людини, її відмінність від інших людей; своєрідність психіки та особливості індивіда, її неповторність» [2, с.144]. Індивідуальність виявляється в рисах темпераменту, характеру, в специфіці інтересів, якостей перцептивних процесів і інтелекту, потреб і здібностей індивіда, в національній приналежності. Як відзначає Н. Верцинська, існують два основних об'єкта діагностики: вихованість учня й сформованість колективу, а їх вивчення проводиться одночасно, оскільки особистість виявляється в колективних відносинах [1].

Студенти Азербайджану, Туркменістану, Узбекистану не навчаються на підготовчому відділенні, а одразу вступають на перший курс за обраними спеціальностями. Незважаючи на різний рівень підготовки, такі студенти навчаються в одній академічній групі, що дуже ускладнює процес навчання як фахових дисциплін, так і російської мови. Рівень володіння мовою на початку навчання в таких студентів залежить від середовища, в якому вони спілкуються на Батьківщині (російськомовне середовище, підготовка з російської мови у школі). Як свідчить досвід роботи з такими студентами, серед студентів 1-2 курсів є частина, яка для даного періоду навчання досить добре розмовляє, але важко пише та переписує текст, виконує письмові завдання. Інша частина – гарно виконує усі види письмових завдань, але розмовляє дуже погано (у деяких таких студентів це пов'язано з маленьким словниковим запасом, а в деяких – з психологічним бар'єром: «Я соромлюся розмовляти» та інш.).

Іноземні студенти з різними індивідуальними стилями можуть виконувати навчальні завдання різними способами, але отримати однаково високі результати. Практика показала, що не існує універсального зразка для індивідуального стилю діяльності (навчання). Нав'язування одному з іноземних студентів досвіду роботи іншого може в деяких випадках не тільки не покращити результат, а навпаки – погіршити його, що, в свою чергу, суттєво вплине на мотивацію навчання і бажання виконувати даний вид роботи. Найважливіше завдання педагога полягає в тому, щоб допомогти іноземному студенту віднайти свій власний стиль діяльності, який найкраще відповідає його національним особливостям та індивідуальним здібностям і можливостям. Виходячи з позицій особистісно-орієнтованого підходу у навчанні іноземних студентів, викладачі використовують *різнорівневі індивідуальні завдання*.

Вивчення дисциплін російською мовою викликає у більшості студентів страх сказати неправильно потрібне слово через страх бути гірше інших. Багато студентів вимовляють тільки ті слова, які вони можуть сказати правильно. Викладач повинен допомогти іноземним громадянам сприймати невдачу як сигнал зворотного зв'язку і використовувати його для навчання. Як стверджують учені Т. Дементьєва і

Л. Калашникова, досвід роботи на підготовчому факультеті та опитування викладачів показали, що іноземні студенти не зможуть практично оволодіти усним мовленням, якщо вони будуть вимовляти окремі слова і речення, не пов'язуючи їх з конкретною ситуацією. Тому *навчально-мовленнєва ситуація*, яка дозволяє користуватися іноземною мовою як засобом спілкування, розглядається як один із засобів формування комунікативної компетенції [3, с. 9].

Викладачі широко практикують таку форму самостійної діяльності як *індивідуальні домашні завдання*, які виконуються студентами у вигляді комп'ютерних лабораторних робіт або інших видів презентацій, зокрема презентації, які містять у собі теоретичний матеріал, необхідний для поглибленого вивчення й повторення та матеріалу з теми заняття. Слід відзначити, що іноземні студенти охоче виконують індивідуальні презентації в комп'ютерних презентаціях, аніж написання рефератів. Чільне місце займає питання навчально-методичного забезпечення самостійної роботи іноземних студентів. Викладачі фахової та мовної підготовки проводять плідну роботу по створенню навчальних посібників у відповідності до навчальних програм і сучасних вимог, допомагають іноземним студентам орієнтуватися в процесі навчання.

Конференція – дуже багатогранна та корисна форма студентської діяльності. Під час підготовки та участі в ній у студента розвиваються мовні, професійні, наукові навички. Також ця форма роботи сприяє подоланню студентом мовних, комунікативних та психологічних бар'єрів під час виступу перед багатонаціональною аудиторією. Студенти-іноземці *залучаються до наукової роботи*, пишуть разом з викладачами тези і статті, виступають з доповідями на конференціях, виконують курсові, дипломні, магістерські роботи з провідних фахових дисциплін.

Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє індивідуалізувати навчально-виховний процес у ВНЗ, урахувавши усі розумові, навчальні, психологічні та фізіологічні особливості тих, хто навчається; залучити до активного навчання студентів із різними здібностями, рівнем підготовки, типом особистості, а також фінансово-матеріальним становищем та станом здоров'я. У процесі використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій зміню-

ється роль викладача й студентів – з пасивної ролі сприймача готових знань на активну позицію дослідника за рахунок підвищення гнучкості навчання й викладання, стимулювання індивідуальної, парної та групової роботи, міжрегіональної та міжнародної співпраці, удосконалення форм організації навчальної та позанавчальної діяльності студентів, розширення сфери застосування професійних умінь та навичок, збільшення ефективності самостійної діяльності. Як відомо, велика відстань заважає працівникам деканату та кураторам студентських груп проводити співбесіди з батьками іноземних студентів. Але завдяки цим технологіям є можливість спілкуватися зі студентами з різних країн під час канікул та їхніми батьками протягом навчального року.

Поряд з навчальною роботою систематично проводиться і виховна робота зі студентами-іноземцями. За кожною навчальною групою, де навчаються іноземці, призначено кураторів. Особливо значущою є робота викладачів-кураторів з російської мови, оскільки вони частіше бачать студентів на заняттях з мови та є першими наставниками студентів у новій для них країні. Одним із обов'язків куратора групи є контроль навчальної успішності та побутових умов студентів у гуртожитках, у яких проживають студенти. Під час відвідування гуртожитку викладачами проводяться бесіди, консультації, обговорюються можливі шляхи усунення труднощів, що виникають у навчанні й побуті.

Заняття повинно бути організовано так, щоб студентам різних національностей і віросповідань було комфортно один з одним. Викладачі постійно включають елементи виховної роботи у навчальний процес, при необхідності проводячи п'яти хвилинні виховні бесіди на практичних заняттях, обговорюючи події студентського життя. Студенти-іноземці відвідують різноманітні екскурсії, театри, беруть участь у виховних і культмасових заходах у групі та на факультетах ВТНЗ.

Висновки і перспективи подальшого пошуку з означеної проблеми. Викладач повинен більше часу приділяти індивідуальній роботі з іноземними студентами, як навчальній, так і виховній, з метою підвищення мотивації і зацікавленості в навчальному процесі; розуміти національні особливості особистості, тимчасові психічні стани студентів; спостерігати за змінами у внутрішньому стані іноземних студентів.

Перспективою подальшого пошуку з означеної проблеми є вивчення механізмів професійного самовиховання іноземних студентів та його зв'язків з індивідуальною роботою, оскільки в здійсненні самопізнання важливу роль займають потреби, особистісні якості впевненості в собі, старанності, відповідальності за прийняті рішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Верцинская Н.Н. Индивидуальная работа с учащимися / Н.Н. Верцинская. – Мн. : Нар. аскета, 1983. – 143 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – С. 142-144.
3. Дементьева Т.І. Формування комунікативної компетенції студентів-іноземців підготовчих факультетів у процесі навчання : автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / Т.І. Дементьева. – Х., 2005. – 19 с.
4. Рибалко Л.С. Методолого-теоретичні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя (акмеологічний аспект) : [монографія] / Л.С. Рибалко. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2007. – 443 с.
5. Шмоніна Т.А. Теоретико-методичні аспекти природничо-наукової підготовки іноземних студентів на підготовчих факультетах : [монографія] / Т.А. Шмоніна, Ю.Д. Бойчук. – Х. : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2013. – 168 с.